

↑ Katajanokan kasarmialueen portti, edessä katu, jota matruusit miinoittivat. Oik. ylhäällä osa viereistä pengerkatua.

Prof. Akseli Gallén-Kallelan v. 1906 Voimaliiton merkiksi tekemän piirroksen mukaan isken valmistettu liiton muistomitali. Aine kullattua pronssia, nauha musta, keskellä valtakunnan vaakunan värit, punainen ja keltainen.

Aarno Karimo:

Voimaliiton alku

Muistelma v. 1905 suurlakon ajoilta.

Marraskuun 1. päivän iltana v. 1905 kokoontui nelisenkymmentä nuorta miestä, ylioppilaita, polyteekkareita ja taiteilijoita, erääseen Mikonkatu 2:n asuntoon Helsingissä. Heihin liittyi muutamia vanhempia: Akseli Gallén-Kallela, Robert Kajanus, yliopiston voimistelunopettaja M. Mexmontan ja eräitä muita.

Suurlakon toinen päivä oli illassaan, maassa seisoivat kaikki pyörät, ja Helsinki oli pimeä kuin konsanaan myöhemmän sodan aikana.

Kokoontuneille selostettiin tilanne. Venäjällä oli käynnissä rautatie- ja muitakin lakkoja ja asiat Japanin sodan johdosta muutenkin sekaisiin. Siellä saattoi syntyä yleinen vallankumous seurauksenaan ehkä keisarivallan kukistuminen. Tällöin oli tilaisuutta käytettävä hyväksi, irroittauduttava kerta kaikkiaan Venäjästä. Mikäli suurteon tilaisuutta ei nyt ilmaantuisi, olisi kuitenkin valmistauduttava vastaisen varalle, sillä vallankumous tapahtuisi Venäjällä joka tapauksessa ennemmin tai myö-

hemmin. Oli ryhdyttävä salaa järjestämään, aseistamaan ja harjoittamaan joukkoja kaikkialla Suomessa. Taistelutta ei naapurista päästäisi eroon.

Hyvä, oliko aseita? Oli jonkin verran. Maassa oli jo vuoden, pari toiminut kourallisen miehiä käsittävä aktivistiryhmä. Sen toimesta oli maahan tuotu (John Grafton-laivalla) joitakin tuhansia Sveitsin armeijan entisiä kiväärejä panoksineen. Lisäksi oli melkoinen määrä 'ukko-mauseireita' sekä colt- ja browningpistoleja. 'Tavaraa' saataisiin lisää melko nopeasti. — Eräs aktivistien asealus toikin huomattavan asemäärän Helsinkiin jo lakon aikana.

Aseita hankkineet aktivistit olivat 'kenraaleja ilman armeijaa'. Tarvittiin myös aseiden käyttäjiä.

Keskustelu oli lyhyt, päätös selvä ja yksimielinen: irti ryssästä! Näin tästä Mikonkadun porukasta Suomen tuleva itsenäisyysarmeija sai ensimmäiset sotilansa, ja tämä kokous oli sittemmin kuulun Voimaliiton alku ja sinapinsiemen.

Maassa oli tosin heti lakon puhjettua syntynyt erilaisia 'kaarteja', oli miehiä kymmenin tuhansin, mutta 'kaartit' olivat lähes kauttaaltaan aseettomia ja valvoivat vain järjestystä, hoitivat siis poliisin tehtäviä. Itsenäisyysajatus ei ollenkaan kuulunut niiden ohjelmaan. Kunhan saataisiin passiivisella toimeettomuudella, suurlakoilla, keisari pakotetuksi palauttamaan entiset lainalaiset olot, elettäisiin taas kuten ennenkin kaksipäisen kotkan siipien suojassa ja omalaatuisena pakkana sen kupeessa.

Mikonkadun porukka sai viipymättä pistoolit. Varalla oli Helsingissä, kerrottiin, myös 300 kivääriä, mutta ne pidettäisiin visusti kätkettyinä — toistaiseksi. Käskyjä tämä porukka otti vain aktivistijohdolta. Se ei kuulunut ylioppilaiden 'järjestyskaartiin' eikä 'kansalliskaartiin', josta muuten jo lähipäivinä muodostui punakaarti omine yhteiskunnallisine, tosin sekavine, kumousohjelmineen.

Porukan oli siis ryhdyttävä kokoamaan isompaa sotavoimaa ja samalla harjoittautumaan itsekin sotamiehen taidossa, mutta odottamatta, jo seuraavana iltana, joukko saikin selvän toiminta- tai oikeastaan ihan taisteluskäskyn. Näin se kuului: venäläiset matruusit miinoittavat katua Katajanokan meriväenkasarmien edustalla. Miinoitus on estettävä tarvittaessa asevoimin. Mukaan taskuaseet.

Porukka hälytettiin ja riensi suljetussa järjestyksessä, pikamarssissa Katajanokalle päällikkönään siviilipukuinen luutnantti L., Venäjän armeijassa palveleva, 'omin lupinsa jatkettulle lomalle' lähtenyt suomalainen upseeri, rämäpäinen mies, joka oli valmis jokseenkin mihin tahansa. Oli jonkinlainen kuutamo, mutta pian kuu peittyi pilviin ja tuli pilkkopimeä.

Lutnantti marssitti meidät kasarmille vievän kadun vieressä muutamia metrejä korkeammalla olevalle pengerkadulle ja koki käännoksen. Hyvinhän se meni, kun lähes kaikki olivat voimistelijoita. Sitten lutnantti lähti pari 'henkivartijaa' mukanaan alemmalle kadulle, kasarmien portin luo.

Katuun portin edustalla oli n. 40—50 m:n pituudelta kaivettu syviä kuoppia ja syytintinlankojen käytäviä. Toisissa kuopissa kōlōtti iso, musta miina, toiset olivat jo täytetyt ja peitetyt, muutamat vielä tyhjiä. Portti oli suljettu, sen edessä seisoi kaksoisvartio, takana häämöitti vahva matruusivartiosto konekivääreineen ja joitakin meriväen upseereja. Portin edessä ja takana oli maassa runsaasti isoja miinoja. Pohjoisatamaan ankkuroineet sotalaivat kirkastivat valonheittimillään 'sotänäyttämön' valoisaksi kuin päivällä. Puhe alemmalta kadulta kuului hyvin ylemmälle.

L. vaati tinkimättömällä äänellä meriupseereilta selvitystä kadun miinoituksesta. Vartioston päällikkö selitti varsin avomielisesti työtä tehtävän Helsingin sotasatamassa päällikkyyttä pitävän amiraalin käskystä. Kenraalikuvernööri, ruhtinas Obolenski tunsikin olonsa kaupungissa turvattomaksi ja aikoi muuttaa toistaiseksi asumaan Katajanokan kasarmeihin. Miinoituksella tahdottiin estää suomalaisten puolelta ehkä tapahtuva yllätyshyökkäys.

L. puolestaan selitti tuimasti, että meriväki miinoittakoon kasarmialueensa miten haluaa, mutta katu on kaupungin maata ja sen miinoitusta ei sallita missään tapauksessa. Mikäli sanaa ei uskota, estetään miinoitus asevoimin. Lopullista vastausta ei sopinut viivyttää, pauhasi L. ja viittasi meihin, ylähyllyllä komeasti seisovaan sota-voimaansa.

Tilanne tuntui kieltämättä jännittävältä. Meriupseerit epäröivät, neuvottelivat keskenään, ja sitten yksi heistä poistui kaipa amiraalin puheille. Vartioston päällikkö tiedusteli lutnanttiltamme, oliko tosiaankin totta, että 45 000 täysin aseistettua suomalaista oli parhaillaan marssilla Helsinkiin. Tällainen tieto oli saatu merivoimiin.

Tottahan se oli, oli kirkkainta totuutta, vakuutti L. ja me sotamiehet röyhistimme rintaamme. Meitä tämä mahtipontinen puhe tietenkin vahvasti ilahdutti ja aiheutti päätelmän, että koska lutnantti noin vakuuttaa, on takana ihan varmaan lujasti asevoimaa, vaikka meille ei siitä sen enempiä hiiskuttu. Emmehän me, poikaparat osanneet edes aavistaakaan, että tämä 40-miehinen porukka oli toistaiseksi Suomen ainoa 'itsenäisyysarmeija', jonka piti käskettäessä tapella kymmentätuhatta matruusia ja Venäjän puolta Itämeren laivastoa vastaan — pistooleilla.

Asialle lähtenyt upseeri palasi mukanaan jokin korkeampi herra, eräiden kertomusten mukaan itse amiraali, joka vakuutti, että miinoitus puretaan viipymättä ja katu on aamuun mennessä tasoitettu ennalleen, kuten sitten tapahtuikin.

Sotaretki oli siis päättynyt perin voitollisesti. Jätettiin pari miestä valvomaan meriväen sanansapitoa ja marssittiin pois.

Kruunuvuoren selälle seuraavana päivänä ankkuroiva panssarilaiva Slava sai majoittaa Obolenskin.

Venäläisessä päällystössä näyttää muuten näinä aikoina eläneen vahvana sellainen usko, että 40 000—50 000 suomalaista oli salaa hampaisiin saakka aseissa. Santarmien urkkijat nostivat palkkionsa ilmiantojensa painavuuden mukaan ja keksivät yhtä ja toistakin. — Ollessaan erään lähetystön mukana lakon aikana Obolenskin luona, heitti suomalainen eversti evp. Gadoln ruhtinaalle päin naamaa syytöksen, että tämä oli aikaisemmin uskotellut keisarille, saadaksen Suomen kaartin hajoitetuksi, Suomessa olevan valmiina kapinaan 75 000 aseistettua miestä. Ruhtinas ei kieltänyt syytöksen todenperäisyyttä, vaan väikeni nolona, kuten Gadolnin muistiinpanoista selviää. — On selvää, että tällaista taustaa vasten katsottuna venäläiset pitivät Mikonkadun porukan perin röyhkeätä esiintymistä vain pienen etujoukon uhkaavana näyttäytymisenä ja taipuivat, etenkin kun koko keisarikunta natisi liitoksissaan.

En tiedä, kenen käskystä retki tehtiin. Ehkä L. pani sen toimeen omin päinsä. Robert Kajanus, joka asui portin viereisessä talossa, näki miinoitushommat ja sai toimeen hälytyksen.

Suurlakko päättyi Suomen oikeuksien täydelliseen palautukseen — toistaiseksi. Kansa oli tyytyväinen. Vain pieni joukko uskalsi olla sitä mieltä, ettei venäläiseen sanaan kannattanut luottaa nyt sen enemmän kuin ennenkään.

Voimaliitto perustettiin julkisesti urheilutoiminnan varjolla. Se sai oman, salaa painetun harjoitusohjesäännön, aseita tuli pian lisää, ja vain vajaan vuoden kuluttua siihen kuului tasaluvuin 40 000 miestä, joista ehkä neljänneksellä oli erilaiset aseet. Sitten liitto lakkautettiin venäläisiin lupauksiin perin herkkäuskoisesti luottaneen Suomen laillisen senaatin toimesta. Toiminta jatkui kuitenkin paikoitellen salaa edelleen siinä vakaumuksessa, että Venäjästä ei päästä irti muuten kuin ampumalla ja että taistelu oli eittämättä tulossa ennemmin tai myöhemmin. Entistä kovempaan uusiutunut venäläinen sorto teki kuitenkin pian kaikkinaisen salassakin harjoittamisen mahdottomaksi aina vuoteen 1917 saakka. Myöhemmät tapahtumat ovat tinkimättä todistaneet Voiman miesten vastonnon tulevaiset asiat täsmälleen oikein jo yli kaksitoista vuotta ennen vapausotaa.

Oliko sitten kaikesta tuosta puuhasta vastaava hyöty? Oli, eittämättä. Asiantuntijat väittävät Voimaliiton työn olleen myöhemmän jääkäriiliikkeen ja sitä seuranneen vapaussodan välttämättömän edellytyksen. Asetoiminnan valmistelu ja ennen kaikkea oikean hengen herättäminen ja juurruttaminen oli yhtenä Suomen valtakunnan rakentamisen kulmakivenä. Kätketyt aseet täytivät niiden huutavaa puutetta v. 1918.

Nousu neljästäkymmenestä miehestä neljäkymmeneen tuhanteen oli suuri. Lähes neljän vuosikymmenen kuluessa on miehukka myös ollut suuri — Voimaliiton miehistä lienee elossa enää tuhatkunta.

YHTYNEET KUVALEHDET OY. JULISTAA JATKOROMAANIKILPAILUN

aikakauslehtiinsä sopivien kotimaisten jatkoromaanien saamiseksi. Kilpailuun lähetettävien käsikirjoitusten tulee täyttää seuraavat ehdot:

- 1) Romaanin tulee soveltua käytettäväksi yhtiön julkaisemien lehtien jatkoromaanina. Suotavaa on, että se jakautuu sopivan pituisiin kappaleisiin, joista kukin voidaan julkaista kerralla. Toiminnan tulee edistyä ripeästi, jotta lukijan mielenkiinto pysyy vireillä julkaisukerrasta toiseen.
- 2) Aihe ei ole rajoitettu, mutta huumoria ei pidä välttää.
- 3) Käsikirjoitukset on yhdelle puolelle paperia kirjoitettuna toimitettava osoitteella Yhtyneet Kuvalehdet Oy., Helsinki, Bulevardi 7 tai postilokero 150 ennen huhtikuun 15. päivää 1944. Pääillykseen on merkittävä sana **Romaanikilpailu**.

Osanottajat merkitköt nimensä ja osoitteensa suljettuun kirjekuoreen, jonka päälle on kirjoitettava salanimi.

Kilpailussa jaetaan seuraavat palkinnot:

I palkinto	50.000 markkaa
II »	30.000 markkaa
III »	20.000 markkaa

Summa voidaan jakaa palkintolautakunnan harkinnan mukaan toisellakin tavalla. Yhtyneet kuvalehdet Oy:llä on oikeus julkaista kerran palkittu romaani jossakin omistamassaan aikakauslehdessä. Sitäpaitsi yhtiö pidättää itselleen oikeuden lunastaa palkinnotta jääneitä romaanin käsikirjoituksia 15.000 markan kappalehinnasta, johon sisältyy yhdenkertainen julkaisu-oikeus lehdessä.

Palkintolautakuntaan kuuluvat päätoimittajat Aili Wiherheimo ja Ilmari Turja sekä kirjailija Huugo Jalkanen.